

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SÖZLÜK KULLANMA ALIŞKANLIKLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Tahir TAĞA*

ÖZ

Bu çalışmada, ortaokul öğrencilerinin sözlük kullanma alışkanlıklarını belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde, araştırma, tarama modelinde planlanmış ve veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Isparta il merkezinde okuyan ortaokul öğrencileri, örnekleme ise anket formunun uygulandığı toplam 609 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular, araştırma soruları çerçevesinde ele alınmış ve ilişkili oldukları konular göz önünde bulundurularak altı ana başlık altında incelenmiştir. Araştırmada öne çıkan bulgulardan bazıları şöyledir: Öğrencilerin neredeyse tamamına yakını (%97,5) herhangi bir sözlüğe sahiptir. Sözlükler, temel olarak kelime anlamlarını öğrenmek amacıyla kullanılmaktadır. Sözlükler ağırlıklı olarak okulda kullanılmakta ve öğrenciler sözlüğe okul dışında Türkçe dersleri çerçevesinde ihtiyaç duymaktadır. Sözlükler daha çok okulda kullanılmasına rağmen öğrencilerin yarısından fazlası (%60,9) Türkçe derslerine düzenli olarak sözlük getirmemektedir. Her gün veya haftada birkaç defa sözlük kullananlara (%57,6) karşılık hiç sözlük kullanmayanların varlığı (%7,4) da söz konusudur. Ayrıca kelime defterini düzenli olarak kullananların oranı (%18,1) düşük olup kelime defterine, genelde, Türkçe dersi çerçevesinde başvurulmaktadır. Sonuç olarak, sözlüğün, daha çok bir ders aracı olarak görüldüğü ve sözlük kullanmanın ortaokul öğrencilerinde alışkanlığa yeterince dönüşmediği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Söz varlığı, kelime öğretimi, sözlük kullanma alışkanlığı, ortaokul öğrencileri

A STUDY ON THE DICTIONARY-USING HABITS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS

ABSTRACT

This study aimed to determine the dictionary-using habits of secondary school students. For this purpose, the research was planned in the survey model and a questionnaire form was used as a data collection tool. The universe of the research consists of secondary school students studying in the city center of Isparta. The sample consists of a total of 609 secondary school students to whom the questionnaire form was applied. The findings obtained in the research were handled within the framework of the research questions and were examined under six main headings considering the related subjects. Some prominent findings of the research are as follows: almost all the students (97.5%) have a dictionary. Dictionaries are mainly used to learn the meanings of words. Dictionaries are mainly used at school and students need a dictionary outside of school within the framework of Turkish lessons. Although dictionaries are mostly used in schools, more than half of the students (60.9%) do not regularly bring a dictionary to Turkish lessons. Some use a dictionary every day or a few times a week (57.6%), and those who do not use a dictionary at all (7.4%). In addition, the rate of those who regularly use the vocabulary book (18.1%) is low, and the vocabulary book is generally used within the framework of the Turkish course. As a result, dictionaries are mostly seen as a lesson tool, and the dictionary-using does not turn into a habit enough in secondary school students.

Keywords: Vocabulary, vocabulary instruction, dictionary-using habits, secondary school students

GİRİŞ

Anlama ve anlatma süreçlerinden elde edilen kazanım, kişinin anlama ve anlatma imkânları ölçüsündedir. Anlama ve anlatma imkânlarının sınırlarını belirleyen unsurların başında da söz varlığı gelir. Hiç şüphesiz, bir dilin kullanıcıları o dilin bütün söz varlığına hâkim olamaz. Dolayısıyla okuduğu bir kitapta, dinlediği bir şarkıda anlamını bilmediği, bilse bile anlam inceliklerinden haberdar olmadığı bir kelime ile karşılaşabilir. Konuşurken ve yazarken bazı kelimelerin anlamında tereddüde düşebilir, merakını en iyi anlatacak kelime o esnada aklına gelmeyebilir. Bunlar, kelimeler hakkında her zaman yardımcı bir kaynağa ihtiyaç olduğunu gösterir.

* Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi, Isparta, tahirtaga@sdu.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6797-6556>

Günümüzde, büyük ölçüde yazılı kültürün içinde dünyaya gelen ve yetişen insanlar olarak yazılı kültürün bir verimi olan sözlüklere başvurma ihtiyacımız vardır. Ong (2014, s. 27) “...sözlükler, dilbilgisi ve yazım kılavuzları ve kelimeleri ‘açıp bakılabilecek’ nesnelere dönüştüren diğer araçlar olmasa, biz okuyazarlar nasıl yaşarız?” diyerek bu ihtiyacın zaruretini ortaya koymaktadır. Doğan (2007, s. 92) da “Anlamı önemseyen hiç kimse, sözlüksüz kitap okumaz. Okursa, okuduklarını tam olarak anlamaz veya anlamamaya razı olarak okur. Bazen anlam değil, hatta anlam farklılıkları da değil, yazılış, söyleniş dahi sözlük karıştırmayı mecbur eder insanı.” diyerek sözlük kullanmanın okuyazarlar için ne denli gerekli olduğunu vurgulamaktadır.

Sözlük, hem söz varlığı hem de okuyazarlık becerilerinin gelişiminde vazgeçilmez bir öğrenme ve öğretme aracıdır. Sözlük kullanma beceri ve alışkanlığı sayesinde öğrencinin araştırma inceleme merakı canlılık kazanır, problem çözme becerileri gelişir. Hepsinden önemlisi öğrenci bu sayede anlama ve anlatma sorunları ile kendi kendine baş etme becerisi kazanarak bir otoriteden (anne, baba, öğretmen vb.) bağımsız öğrenme becerisini geliştirir. Göğüş (1993, s. 156) “Sözlük olmazsa, Türkçe dersi, öğrenciye araştırma alışkanlığı kazandıramaz.” diyerek bunlara işaret etmektedir. Türkçe eğitimi için gerekli bir bilgi kaynağı olmanın yanı sıra kaynaklara başvurma alışkanlığı kazandırması bakımından sözlüğün, yalnız Türkçe eğitimi için değil, eğitim ve öğretim sürecinin tamamı için yararlı sonuçları olacağı (MEB, 1981, s. 352) da açıktır. Bu yönüyle sözlük kullanma sadece söz varlığının gelişimi değil aynı zamanda Türkçe dersinin özel ve genel amaçları bakımından da dikkate alınması gereken bir konudur. Bu sebeple sözlük basit bir eğitim aracı olarak görülmemelidir.

Sözlük kullanmanın okuyazarlık açısından genel yararları arasında söz varlığını zenginleştirmenin öne çıkarılması gerekir. Çünkü önemli bir kelime öğrenme yolu olarak sözlük kullanmak söz varlığının zenginleşmesine önemli bir katkı sunabilir (Demir, 2006; Yaman, 2010). Sözlükler, doğrudan doğruya aranan belirli bir kelime ve anlamın yanı sıra onun telaffuz, yazım, dil bilgisi vb. özellikleri hakkında da bilgi içerir. Sözlük kullanma alışkanlığı sayesinde, öğrenciler, hem bağımsız öğrenme süreçlerini etkili bir şekilde kullanarak hem de hayat boyu öğrenme becerilerini geliştirerek söz varlığı gelişimlerine süreklilik kazandırabilir.

Sözlük kullanma beceri ve alışkanlığı, hem söz varlığı hem genel okuyazarlık becerilerinin gelişimi açısından önemli bir gerekliliktir. Bu sebeple geçmişten günümüze sözlük kullanma bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazandırmaya yönelik etkinliklere, Türkçe derslerinde zaman zaman başvurulmaktadır. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (MEB, 2019b) sözlük kullanımına ilişkin doğrudan bir kazanım bulunmamaktadır. Bununla birlikte söz varlığına ilişkin kazanımların altında “Resimli sözlük, sözlük, kelime haritası, kelime kartları ve benzer araçlardan yararlanır.” ve “Öğrencilerin tahmin ettikleri kelime ve kelime gruplarının anlamlarını sözlüklerden kontrol etmeleri sağlanır.” açıklamalarına yer verilerek sözlüğe, sözlük kullanma becerilerine işaret edilmektedir. Bunun yanı sıra bazı kazanımlar altında “Öğrencilerin yeni öğrendikleri kelime ve kelime gruplarından sözlük oluşturmaları sağlanır.” açıklamasına yer verilerek sözlük kullanma becerilerinin geliştirilmesi öngörülmektedir. Öte yandan bazı etkinlikler doğrudan olmasa da dolaylı olarak sözlük kullanma ihtiyacı doğurmaktadır. Göğüş (1978, s. 361) de “bilmediği sözcüklerin anlam ve yapısını öğrenebilmek için sözlük ve başka kaynaklara başvurma alışkanlığı kazandırma”ya kelime öğretiminin amaçları arasında yer vermektedir. Bunlardan hareketle sözlük kullanma bilgi, beceri ve alışkanlıklarını kazandırmanın Türkçe dersinin önemli amaçlarından biri olduğu söylenebilir.

Sözlük kullanma alışkanlığı, söz varlığı ve okuyazarlık açısından önemli olmasına rağmen bu konuda bazı olumsuzluklar göze çarpmaktadır. Demir (2006, s. 222) millet olarak eğitim ortamlarının dışında sözlük kullanma, cebimizde küçük bir sözlük taşıma gibi bir alışkanlığımızın olmadığını belirtmektedir. Göğüş (1978, s. 368) “lise sınıflarında bile sözlük açmamış öğrenciler” olma ihtimalini dile getirmektedir. Okur (2007, s. 65) yaptığı bir araştırma bağlamında ilköğretim okulu öğrencilerinin “bilinçli bir şekilde sözlük kullanma alışkanlığına sahip” olmadıkları sonucuna ulaşmıştır. Doğan (2007, s. 193) da ülkemizde sözlük kullanma alışkanlığının çok zayıf olduğu tespitinde bulunmuş ve öğretim sisteminin bu ihtiyaca ilişkin farkındalık kazandıramadığının altını çizmiştir.

Alanyazında, sözlük kullanma alışkanlığı konusunda yapılan araştırmalar (Babacan, 2014; Can & Deniz, 2016; Erdem, 2017, Kolaç, 2009; Melanlıoğlu, 2013; Tağa, 2019; Yaman, 2010) da ilkokuldan üniversiteye kadar bu konuda bazı sorunların varlığına işaret etmektedir. Sözlük sahibi olmayan öğrencilerin olması, okula düzenli olarak sözlük getirilmemesi, sözlüklerin okul dışında kullanılmaması, kelime defteri kullanan öğrenci oranlarının düşük olması, sözlük kullanma sıklığının yetersiz olması, sözlük kullanmanın kelime anlamlarını öğrenmekle sınırlandırılması, genel ağ sözlüklerinin bilinçsizce kullanılması vb. sorunlar öğrencilerin yeterince sözlük kullanma beceri ve alışkanlığını kazanamadığının göstergeleri olarak değerlendirilebilir.

Okul sözlükleri (ör. Akyüz, 1988; Karadağ, 2011; Okur, 2010; Yılmaz & Koçmar, 2009) ve ders kitaplarında sözlük kullanma alışkanlığı kazandırmaya yönelik etkinlikler (ör. İbe Akcan, 2010; Tağa, 2019) üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde bu konuda belirli bir literatürün varlığından söz edilebilir. Buna karşılık doğrudan doğruya ortaokul öğrencilerinin sözlük kullanma alışkanlığı üzerine yapılan çalışmaların (ör. Yaman, 2010; Melanlıoğlu, 2013) ise sınırlı olduğu söylenebilir. Bu durum bu konuda sağlıklı ve genelleştirici değerlendirme yapmayı zorlaştırmakta, dolayısıyla hedef kitlenin sözlük kullanma alışkanlıkları üzerine ihtiyaç duyulan uygulamaların ya ihmaline ya da eksik kalmasına yol açmaktadır. Bu bakımdan öğrencilerin sözlük kullanma alışkanlığına ilişkin mevcut durumun öncelikle bilimsel bir temelde bütün yönleriyle ortaya konulmasına ihtiyaç vardır. Böylece Türkçe dersinin bu konudaki başarısını ve eksikliklerini belirleme ve değerlendirme imkânı sağlanabilir. Bu ihtiyaç göz önünde bulundurularak bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin sözlük kullanma alışkanlıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaç çerçevesinde öğrencilerin sözlük sahibi olma durumları, sözlük kullanma sıklıkları, sözlük kullanma amaçları vb. konular ele alınmıştır.

YÖNTEM

Araştırma modeli

Ortaokul öğrencilerinin sözlük kullanma alışkanlıklarını tespit etmeyi amaçlayan bu çalışma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeline göre tasarlanmıştır. Tarama modelinin temel amacı bir topluluğun özelliklerini betimlemektir (Fraenkel & Wallen, 2009, s. 390). Bu tür araştırmalarda geçmişte veya hâlen var olan bir durum, var olduğu şekli ile kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2017, s. 109). Var olan bir durumun, ortaokul öğrencilerinin sözlük kullanma alışkanlıklarının, betimlenmesi amaçlandığından bu çalışmada tarama modeli tercih edilmiştir.

Evren ve örneklem

Araştırmanın evrenini Isparta ilinde öğrenim gören yaklaşık 25.000 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır (MEB, 2019a). Araştırma kapsamında örneklem, küme örnekleme yöntemine (Karasar, 2017) göre belirlenmiştir. 25.000 kişilik evren büyüklüğüne sahip bir araştırma için ,95 güvenirlilik düzeyinde gerekli örneklem sayısı 378'dir (Can, 2013). Buna göre Isparta'da alt, orta ve üst olmak üzere üç farklı sosyoekonomik düzeyi temsil eden okullardan altısı rastgele bir şekilde belirlenmiş ve yine bu okullarda yer alan 5, 6, 7 ve 8. sınıf şubelerinden biri rastgele seçilmiştir. Bu şubelerde bulunan 609 öğrenci araştırmanın örnekleme olarak kullanılmıştır. Örnekleme 5, 6, 7 ve 8. sınıflardan sırasıyla 156 (Erkek=69, Kız=87), 145 (Erkek=67, Kız=78), 160 (Erkek=86, Kız=74) ve 148 (Erkek=76, Kız=72) öğrenci yer almıştır.

Veri toplama yöntemi

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak 9 sorudan oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Anket formu hazırlama sürecinde önce alanyazın taranmış ve ilgili araştırmalarda (ör. Kolaç, 2009; Melanlıoğlu, 2013; Yaman, 2010) kullanılan veri toplama araçları incelenmiştir. Daha sonra söz konusu araştırmaların veri toplama araçlarında doğrudan sözlük kullanma alışkanlığına ilişkin maddeler ve bu araştırmanın alt amaçları göz önünde bulundurularak anket formunun soruları hazırlanmıştır. Ankette, sözlük kullanma alışkanlığı ile ilgili dereceleme ve çoklu cevap gerektiren iki tür madde bulunmaktadır. Dereceleme soruları, bir davranışın sıklığını belirlemek amacıyla sorulmakta ve soruda verilen seçeneklerden birinin işaretlenmesini gerektirmektedir. Buna karşılık çoklu cevap soruları, öğrencinin, soruyu verilen seçeneklerle cevaplamasına, uygunsa birden fazla cevabı işaretlemesine ve

seçenekler arasında uygun cevabın olmaması hâlinde, kendi cevabını yazmasına imkân vermektedir. Ayrıca çoklu cevap sorularında, en çok tercih edilen cevapları belirlemek amacıyla, birden fazla cevap işaretlenmesi durumunda bunların sıralanması istenmiştir.

Verilerin analizi

Araştırmada toplanan veriler SPSS 20 programı ile analiz edilmiştir. Öğrencilerinin anket formunun her bir maddesine verdiği cevaplar ayrı ayrı değerlendirilmiş ve verilerin analizinde betimleyici istatistikler (frekans ve yüzde) kullanılmıştır. Anket formunun yapısı gereği, birden fazla cevap işaretlenmesi durumunda öğrencilerin her cevabı ayrı ayrı ele alınmıştır. Birden fazla seçenek işaretlenen dolayısıyla cevapları sıralanan sorularda ilk üç tercih dikkate alınmıştır. Öte yandan öğrencilerin kendi cevaplarını yazma imkânı sunan çoklu cevap sorularında öğrencilerin çok az bir bölümü seçeneklere ilave olarak kendi cevaplarını oluşturmuştur. Ancak yapılan incelemelerde bu cevapların sorularda verilen seçeneklerle ilişkili olduğu görülmüştür. Bu yüzden bunlar için ayrı bir kategori oluşturulmamış, ilgili olduğu seçenekler bağlamında değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırma soruları çerçevesinde ele alınan söz konusu bulgular ilişkili oldukları konular göz önünde bulundurularak altı ana başlık altında sunulmuştur.

Sözlük sahip olma durumu

Araştırmada öğrencilere kendilerine ait hangi sözlüklerin olduğu sorulmuştur. Bu soruda 15 (%2,5) öğrenci hiçbir sözlüğünün olmadığını belirtmiştir. Buna karşılık 594 (% 97,5) öğrenci herhangi bir sözlüğe sahip olduğunu belirtmiştir. Sözlüğü olan öğrencilerin sayıları ve bunların sözlük türüne göre dağılımı Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Sözlük sahip olma durumu

Sözlük Türü	n	%
Genel Türkçe Sözlük	581	95,4
Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü	498	81,8
Yazım Kılavuzu	421	69,1
Eş ve Zıt Anlamli Kelimeler Sözlüğü	89	14,6

Not: Soruya birden fazla cevap verilmiştir. Yüzdeler n üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 1’de, araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin sahip oldukları sözlüklerin dağılımı yer almaktadır. Buna göre, öğrencilerin, en çok genel Türkçe sözlük (%95,4) sahibi oldukları görülmektedir. Bunu sırasıyla atasözleri ve deyimler sözlüğü (%81,8), yazım kılavuzu (%69,1) ile eş ve zıt anlamli kelimeler sözlüğü (%14,6) takip etmektedir. Bu bulgular dikkate alındığında neredeyse bütün öğrencilerin bir sözlüğe, hatta büyük bir bölümünün birden fazla sözlüğe sahip olduğu söylenebilir.

Sözlük kullanma amacı

Sözlük kullanma amacı bireye ve duruma göre farklılık gösterebilir. Araştırmada öğrencilere sözlükleri hangi amaçlarla kullandıkları sorulmuştur. Öğrenciler, bu soruda birden çok seçenek işaretlemiş ve bunları kendi içinde sıralamıştır. Öğrencilerin ilk üç tercihine ilişkin bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Sözlük kullanma amacı

Amaç	İlk Üç Sıra					
	I. Tercih		II. Tercih		III. Tercih	
	n	%	n	%	n	%
Anlamı öğrenme	526	86,4	31	5,1	5	0,8
Yazımı öğrenme	34	5,6	216	35,5	41	6,7
Kullanımı öğrenme	15	2,5	60	9,9	63	10,3
Telaffuzu öğrenme	7	1,1	73	12	75	12,3

Not: Soruya birden fazla cevap verilmiştir. Yüzdeler n üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 2’de, öğrencilerin sözlük kullanma amaçları yer almaktadır. Buna göre sözlükler kelimelerin anlam, yazım, telaffuz ve kullanımını öğrenme olmak üzere dört temel amaçla kullanılmaktadır. İlk tercihlere bakıldığında, öğrencilerin büyük bir bölümünün kelimelerin anlamını (%86,4) öğrenmek için sözlük kullandığı görülmektedir. İlk tercihler arasında oranı çok düşük olmakla birlikte kelimelerin yazım (%5,6) kullanım (%2,5) ve telaffuz (%1,1) özelliklerini öğrenmek de sözlük kullanma amaçları arasında yer almaktadır. İlk üç tercihin toplam yüzdesi dikkate alındığında yine anlam (%92,3) öne çıkmakta ve bunu sırasıyla yazım (%47,8), telaffuz (%25,5) ve kullanım (%22,7) takip etmektedir.

Sözlük kullanılan mekânlar

Araştırmada öğrencilere sözlüğü nerelerde kullandıkları sorulmuştur. Öğrenciler, bu soruda birden çok seçenek işaretlemiş ve bunları kendi içinde sıralamıştır. Öğrencilerin ilk üç tercihine ilişkin bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Sözlük kullanılan mekânlar

Mekân	İlk Üç Sıra					
	I. Tercih		II. Tercih		III. Tercih	
	n	%	n	%	n	%
Okul	438	71,9	96	15,8	6	1
Ev	133	21,8	252	41,4	25	4,1
Kütüphane	8	1,3	57	9,4	67	11

Not: Soruya birden fazla cevap verilmiştir. Yüzdeler n üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 3’te, öğrencilerin sözlük kullandığı mekânlar yer almaktadır. Buna göre öğrenciler okul, ev ve kütüphane olmak üzere üç farklı mekânda sözlük kullanmaktadır. Bunlardan okul (%71,9) ilk tercihler arasında öne çıkmaktadır. Okulu sırasıyla ev (%21,8) ve kütüphane (%1,3) takip etmektedir. İlk üç tercihin toplam yüzdelere bakıldığında da öğrencilerin büyük bir bölümünün (%88,7) okulda sözlük kullandığı, bunu sırasıyla ev (%67,3) ve kütüphanenin (%21,7) takip ettiği görülmektedir.

Sözlüğün kullanıldığı mekânlarla ilgili olarak öğrencilerin Türkçe derslerinde sözlük bulundurma durumu da önemlidir. Öğrencilerin Türkçe dersinde sözlük bulundurma durumuna ilişkin dağılımlar Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğrencilerin Türkçe dersinde sözlük bulundurma durumu

Sıklık	f	%
Hiçbir zaman	92	15,1
Çok az	91	14,9
Ara sıra	188	30,9
Sık sık	97	15,9
Her zaman	141	23,2

Tablo 4’te, öğrencilerin Türkçe dersine sözlük getirme sıklıkları yer almaktadır. Buna göre Türkçe derslerine öğrencilerin %23,2’si her zaman, %15,9’u sık sık, %30,9’u ara sıra ve %14,9’u da çok az sözlük getirdiğini belirtmiştir. Buna karşılık öğrencilerin %15,1’i hiçbir zaman Türkçe dersine sözlük getirmediğini ifade etmiştir. Bu bulgular göz önünde bulundurularak öğrencilerin yarısından daha azının Türkçe dersine düzenli olarak sözlük getirdiği söylenebilir.

Sözlüğün kullanıldığı mekânlar çerçevesinde öğrencilere okul dışında sözlüğe hangi zamanlarda ihtiyaç duydukları da sorulmuştur. Bu soruda 116 (%19) kişi okul dışında hiç sözlük kullanmadığını belirtmiştir. Geri kalan öğrenciler, bu soruda birden çok seçenek işaretlemiş ve bunları kendi içinde sıralamıştır. Okul dışında öğrencilerin sözlük kullanmaya ihtiyaç duydukları zamanlara ilişkin bulgular Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Okul dışında sözlüğe ihtiyaç duyma zamanı

İhtiyaç	İlk Üç Sıra					
	I. Tercih		II. Tercih		III. Tercih	
	n	%	n	%	n	%
Türkçe dersine çalışma esnasında	255	41,9	111	18,2	27	4,4
Kitap okuma esnasında	170	27,9	104	17,1	40	6,6
Diğer derslere çalışma esnasında	32	5,3	95	15,6	57	9,4
Dizi, film vb. seyretme esnasında	22	3,6	54	8,9	28	4,6

Not: Soruya birden fazla cevap verilmiştir. Yüzdeler n üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 5’te, öğrencilerin sözlük kullanmaya ihtiyaç duydukları zamanların dağılımı yer almaktadır. Buna göre öğrenciler Türkçe dersine çalışma, kitap okuma, diğer derslere çalışma ve dizi-film seyretme esnasında sözlük kullanmaya ihtiyaç duymaktadır. Bunlardan Türkçe dersine çalışma (%41,9) ilk tercihler arasında öne çıkmış, bunu kitap okuma (%27,9) takip etmiştir. Düşük bir oran olmakla birlikte diğer derslere çalışma (%5,3) ve dizi-film seyretme (%3,6) de öğrencilerin ilk tercihleri arasında yer almıştır. İlk üç tercihin toplam yüzdelerine bakıldığında da Türkçe dersi (%64,5) öne çıkmış, bunu kitap okuma (%51,6), diğer dersler (%30,2) ve dizi, film vb. seyretme (%17,1) takip etmiştir.

Sözlük kullanma sıklığı

Öğrencilerin sözlük kullanma sıklığı sözlük kullanma alışkanlığı bakımından önemli bir göstergedir. Araştırmada öğrencilerin sözlük kullanma sıklığına ilişkin elde edilen bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Sözlük kullanma sıklığı

Sıklık	f	%
Her gün	39	6,4
Haftada birkaç defa	312	51,2
Ayda birkaç defa	126	20,7
Yılda birkaç defa	87	14,3
Hiç kullanmıyorum.	45	7,4

Tablo 6’da, öğrencilerin sözlük kullanma sıklığına ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre katılımcıların çok az bir kısmı her gün (%6,4) sözlük kullanmaktadır. Bunun dışında öğrencilerden haftada birkaç defa (%51,2), ayda birkaç defa (%20,7) ve yılda birkaç defa (%14,3) sözlük kullandığını belirtenler vardır. Öte yandan düşük bir oran olmakla birlikte öğrencilerin bir bölümü (%7,4) hiç sözlük kullanmadığını ifade etmiştir.

Kelimelerin anlamını öğrenmede kullanılan kaynaklar

Ankette öğrencilere bilmedikleri kelimelerin anlamlarını hangi kaynaklardan öğrendikleri sorulmuştur. Öğrenciler, bu soruda birden çok seçenek işaretlemiş ve bunları kendi içinde sıralamıştır. Öğrencilerin bu soruya ilişkin verdikleri cevaplarda öne çıkan ilk üç tercihe ilişkin bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Kelimelerin anlamı öğrenmede kullanılan kaynaklar

Kaynak	İlk Üç Sıra					
	I. Tercih		II. Tercih		III. Tercih	
	n	%	n	%	n	%
Google	206	33,8	124	20,4	94	15,4
Sözlük	191	31,4	129	21,2	90	14,8
Öğretmen	115	18,9	168	27,6	105	17,2
Aile	81	13,3	73	12,0	109	17,9
Mobil uygulamalar	11	1,8	35	5,7	25	4,1
Arkadaş	5	0,8	10	1,6	24	3,9

Not: Soruya birden fazla cevap verilmiştir. Yüzdeler n üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 7’de, öğrencilerin kelimelerin anlamını öğrenmek için kullandıkları kaynaklar yer almaktadır. Buna göre öğrenciler Google, sözlük, öğretmen, aile, mobil uygulamalar ve arkadaşlarına başvurarak kelime anlamlarını öğrenmektedir. Bunlardan ilk tercihler arasında Google (%33,8) öne çıkmış ve bunu sırasıyla sözlük (%31,4), öğretmen (%18,9) ve aile (%13,3) takip etmiştir. Çok az olmakla birlikte mobil uygulamalar (%1,8) ve arkadaş (%0,8) da kaynak olarak kullanılmaktadır. Öte yandan ilk üç tercihin toplam yüzdesine bakıldığında yine Google (%69,6) öne çıkmış ve bunu sırasıyla sözlük (%67,4), öğretmen (%63,7), aile (%43,2), mobil uygulamalar (%11,7) ve arkadaş (%6,4) takip etmiştir.

Kelime defteri kullanma

Kelime defteri, sözlük kullanma beceri ve alışkanlığını kazandırma ve geliştirmede başvurulan önemli bir araçtır. Bu yüzden araştırmada öğrencilere kelime defteri kullanma sıklıkları ve alanları da sorulmuştur. Öğrencilerin kelime defteri kullanma sıklıklarına ilişkin bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Kelime defteri kullanma

Sıklık	f	%
Her zaman	48	7,9
Sık sık	62	10,2
Ara sıra	186	30,5
Çok az	129	21,2
Hiç	184	30,2

Tablo 8’de, öğrencilerin yeni öğrendikleri kelimeleri kelime defterine yazma sıklıkları yer almaktadır. Buna göre öğrencilerin %7,9’u her zaman, %10,2’si sık sık, %30,5’i ara sıra, %21,2’si çok az yeni öğrendikleri kelimeleri kelime defterine yazdığını belirtmiştir. Buna karşılık öğrencilerin %30,2’si kelime defterini hiç kullanmadığını ifade etmiştir.

Yeni öğrenilen kelimelerin kelime defterine yazılması kadar kelime defterine yazılan kelimelerin kaynağı öğrencilerin kelime defteri oluşturma alışkanlıkları hakkında bir fikir verebilir. Bu bağlamda öğrencilerin buna ilişkin görüşleri Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Kelime defterine yazılan kelimelerin kaynakları

Kaynak	İlk Üç Sıra					
	I. Tercih		II. Tercih		III. Tercih	
	n	%	n	%	n	%
Türkçe dersi	320	52,5	42	6,9	11	1,8
Kitap okuma	48	7,9	126	20,7	40	6,6
Başka dersler	30	4,9	71	11,7	37	6,1
Başka insanlar	17	2,8	33	5,4	50	8,2
Film, dizi vb.	12	2	21	3,4	33	5,4

Not: Soruya birden fazla cevap verilmiştir. Yüzdeler n üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 9’da, öğrencilerin kelime defterine yazdıkları kelimelerin kaynakları yer almaktadır. Buna göre öğrenciler Türkçe dersi, başka dersler, kitap okuma, başka insanlar ve film, dizi vb.nden duyduğu ve öğrendiği kelimeleri kelime defterine yazmaktadır. Bunlardan ilk tercihler arasında öne çıkan Türkçe dersi (%52,5) olmuştur. Bunu sırasıyla kitap okuma (%7,9), başka dersler (%4,9), başka insanlar (%2,8) ve film, dizi vb. (%2) takip etmektedir. Öte yandan ilk üç tercihin toplam yüzdesine bakıldığında yine Türkçe dersi (%61,2) öne çıkmaktadır. Buna sırasıyla kitap okuma (%35,1), başka dersler (%22,7), başka insanlar (%16,4) ve film, dizi vb. (%10,8) takip etmiştir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Sözlük kullanma beceri ve alışkanlığı hem söz varlığı hem de okuryazarlık becerilerinin gelişiminde hayati bir rol oynar. Anlama ve anlatma becerilerine hem zenginlik hem de süreklilik kazandıracak olan sözlük kullanma beceri ve alışkanlığı, ilkökul döneminden başlanarak bütün öğretim kademelerinde dikkate alınması gereken bir konudur. Ortaokul öğrencileriyle yürütülen bu araştırmada öğrencilerin sözlük kullanma alışkanlığı konusunda birtakım bulgulara ulaşılmıştır. Söz konusu bulgulardan hareketle ulaşılan sonuçlara aşağıda değinilmiş ve bunlar alanyazındaki çalışmalar bağlamında tartışılmıştır.

Bir sözlük sahibi olma, sözlük kullanma alışkanlığının temel gereklerinden biri olarak değerlendirilebilir. Bu bakımdan araştırmada öğrencilerin neredeyse tamamına yakınının bir sözlük sahibi olması, bir ders aracı olarak zorunlu tutulmuş olsa bile, olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir. Özellikle Göğüş’ün (1978, s. 459) “öğrencilerimizden çoğunun sözlük ve ansiklopedi görmedikleri” şeklinde ifade ettiği tespitin, günümüzde ortadan kalkmış olması sevindirici bir gelişmedir. Bununla birlikte öğrencilerin, genel Türkçe sözlük ile atasözleri ve deyimler sözlüğüne ilgili olmalarına karşın aynı ilgiyi diğer sözlük türlerine göstermedikleri burada belirtilmelidir. Öte

yandan sözlük sahibi olmanın tek başına sözlük kullanma alışkanlığının bir göstergesi olmadığı, bunun yerine sözlüklerin sadece bir ders aracı olarak görüldüğü de söylenebilir. Nitekim hem bu araştırmada hem de Yaman'ın (2010) çalışmasında elde bulgular bu çıkarımı doğrulamaktadır. Öğrencilerin bir bölümü sözlüğü olmasına rağmen bunu kullanmamakta, okulda sözlük kullanırken küçük bir bölümü evde veya kütüphanede sözlük kullanmayı tercih etmekte veya sözlük kullanmaya hiç ihtiyaç duymamaktadır.

Ancak okulda sözlük kullanmayla ilgili sorunların da var olduğu söylenebilir. Öğrenciler sözlük kullanmaya daha çok Türkçe dersi etkinliklerinde ihtiyaç duymaktadır. Melanlıoğlu'nun (2013) çalışmasındakine benzer şekilde diğer derslerde sözlük kullananların sayısının yok denecek kadar az olduğu ifade edilmelidir. Ayrıca Türkçe derslerine sözlük getirme konusunda da eksiklikler bulunmaktadır. Genelde, ev ve kütüphanelerde bulunduğu için bu mekânlarda sözlüğe erişme sorunu yaşanmaz. Ancak derste sözlüğün kullanılabilmesi büyük ölçüde öğrencilerin derse sözlük getirmesine bağlıdır. Öğrencilerin %15'i okula “hiç” sözlük getirmezken “sık sık” veya “her zaman” sözlük getirenlerin toplam oranı %39,1'dir. Bu da derse düzenli olarak öğrencilerin ancak yarısının sözlük getirdiğini göstermektedir. Bir başka araştırmada (Tağa, 2019) öğretmenler öğrencilerin derste sözlük bulundurma konusunda eksiklikleri olduğunu ve sınıftaki öğrencilerin yaklaşık yarısının sözlük getirdiğini belirtmiştir. İlgili araştırmanın bulguları ile bu araştırmada elde edilen bulgular benzer bir duruma işaret etmektedir.

Sözlüklerin farklı işlevleri olmakla birlikte bulgular, öğrencilerin ağırlıklı olarak sözlükleri kelime anlamlarını öğrenmek için kullandıklarını ortaya koymaktadır. Bu beklenen bir sonuçtur ancak aynı zamanda sözlüğün diğer işlevlerinin yeterince dikkate alınmadığı ve sözlük kullanma eğitimlerinde bu konunun ihmal edildiğine de işaret etmektedir. Çünkü sözlükler anlamlar kadar telaffuz, imla, kullanım gibi kelimelerin farklı özellikleri hakkında da bilgi içerir. Söz gelimi, öğrencilerin %69,1'i yazım kılavuzuna sahip olmasına rağmen ancak %47,8'i yazım kılavuzu kullandığını belirtmiştir. Bu durum sözlüklerin temel olarak okuma etkinliklerinde daha sık, dersin diğer etkinlik alanlarında ise sınırlı bir şekilde kullanıldığını ortaya koymaktadır.

Sözlük kullanma sıklığı, sözlük kullanma alışkanlığının en önemli göstergesi olarak değerlendirilebilir. Öğrencilerin sözlük kullanma sıklıkları incelendiğinde göz ardı edilmeyecek oranda (%7,4) “hiç” sözlük kullanmayanların varlığı söz konusudur. Öte yandan “her gün” veya “haftada birkaç defa” sözlük kullananların toplam oranı ise %57,6'dır. Öğrencilerin gerek okulda gerek okul dışında bilinmeyen kelimelerle karşılaşma ihtimaline göre bu oranın daha yüksek olması beklenebilir. Hiç olmazsa Türkçe derslerinde, hemen hemen her hafta yapılan okuma etkinlikleri çerçevesinde, öğrencilerin büyük çoğunluğu haftada birkaç defa da olsa sözlük kullanabilir. Bu bulgular, öğrencilerin sözlük kullanma alışkanlığı ile ilgili sorunların açık bir göstergesi olarak görülebilir.

Araştırmada elde edilen çarpıcı bulgulardan birisi de bilinmeyen kelimelerin anlamlarını öğrenmede kullanılan kaynakların türüdür. Öğrencilerin neredeyse tamamına yakını bir sözlük sahibi olmasına rağmen çoğunluğu “Google”a başvurmaktadır. İlk bakışta çevrim içi kaynakların yaygın olarak kullanıldığı düşünülebilir. Nitekim Dağtaş (2014) kullanma hızı ve kolaylığından dolayı öğrencilerin daha çok elektronik sözlükleri tercih ettiğini tespit etmiştir. Ne var ki, bu durum, sözlük kullanma açısından başka bir sorun olarak görülebilir. Çünkü öğrenciler kelimeleri, niteliğini bildikleri ve bilinçli olarak tercih ettikleri çevrim içi sözlük sitelerinde bulmak yerine arama motorlarını kullanmakta ve bunların sunduğu içeriklerle yetinmektedir. Boz'un (2014, s. 33) “Kendi öğrencilerimiz arasında yapmış olduğumuz sözlü soruşturmada, lisans düzeyindeki öğrencilerin, çevrim içi sözlükleri kullanma konusunda hiç de bilinçli bir tercih içinde olmadıkları görülmüştür.” diyerek çevrim içi sözlüklerle ilgili ortaya koymuş olduğu tespit de bu düşüncelyi doğrulamaktadır.

Türkçe derslerinde öğrencilerin söz varlığını zenginleştirme ve sözlük kullanma alışkanlığını geliştirmek amacıyla başvurulan uygulamalardan birisi de kelime defteridir. Öğrencilerin %30,2'si öğrendiği kelimeleri, kelime defterine hiç yazmadığını ifade etmiştir. Bunun yanı sıra çok az ve ara sıra yazarların oranı da buna dâhil edildiğinde öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun kelime defteri

kullanmadığı söylenebilir. Bu bulgular, kelime defteri konusunda Yaman'ın (2010) çalışmasındakine benzer bir tabloyu ortaya koymaktadır. Öte yandan öğrencilerin yarıdan fazlası kelime defterini sadece Türkçe dersi çerçevesinde kullanmaktadır. Bu durum, kelime defteri oluşturmanın amaç ve işlevinin tam olarak gerçekleşmediğini göstermektedir.

Araştırmanın bulgu ve sonuçları bir bütün olarak göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin sözlük kullanma alışkanlığı ile ilgili göz ardı edilemez sorunların var olduğu söylenebilir. Öğrenciler, büyük ölçüde sözlüğü bir ders aracı olarak görmekte ve okulda, özellikle de Türkçe dersi çerçevesinde kullanmaktadır. Bu kullanım da büyük ölçüde metin okuma faaliyetleri sırasında gerçekleştirilen kelime öğrenme etkinlikleriyle sınırlı kalmaktadır. Bu yüzden sözlüklerin bütün işlevleriyle verimli ve bilinçli bir şekilde kullanılmadığı ve sözlük kullanmanın yeterince “alışkanlık”a dönüşmediği sonucuna ulaşılabilir. Bu sonuç ışığında, son olarak, sözlük kullanmanın niçin yeterince alışkanlığa dönüşmediği ve buna ilişkin eğitim-öğretim süreçlerinin ne kadar etkili/yeterli olduğu konusunda başka araştırmalara ihtiyaç olduğu ifade edilebilir.

KAYNAKLAR

- Akyüz, Y. (1988). Türkçe okul sözlüklerinin değerlendirilmesi. *1-3 Ekim 1986 Türk Dilinin Öğretimi Toplantısı* içinde (249-259 ss.). Ankara, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Babacan, M. (2014). *Edebiyat ve insan*. İstanbul: Akademik Kitaplar.
- Boz, E. (2014). Değişen sözlük kültürümüz. *Türk Dili*, 106(746), 30-33.
- Can, A. ve Deniz, E. (2016). Ortaöğretim öğrencilerinin sözlüklere yönelik tutumları. *Millî Eğitim*, 210, 319-336.
- Dağtaş, A. (2014). Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin elektronik sözlüklere yönelik görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(7), 542-555.
- Demir, C. (2006). Türkçe/edebiyat eğitimi ve kişisel kelime serveti. *Millî Eğitim*, 169, 207-226.
- Doğan, D. M. (2007). *Devlet sözlük yazar mı?* Ankara: Ebabil.
- Erdem, C. (2017). Lise öğrencilerinin sözcük kazanımında sözlük kullanım eğilimlerinin etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(1), 119-150.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2009). *How to design and evaluate research in education*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi*. Ankara: Gül.
- Göğüş, B. (1993). Türkçe öğretmenlerinin eğitimi/Tartışma. F. Oğuzkan (Ed.), *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi ve Sorunları [Türk Eğitim Derneği XI. Öğretim Toplantısı (25-26 Mayıs 1993)]* içinde (123-164 ss.). Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- İbe Akcan, P. (2010). Türkçe öğretiminde sözlük kullanımı: Türkçe çalışma kitaplarında sözlüğe gönderen araştırmalar. M. Aksan & Y. Aksan (Ed.), *Türkçe öğretiminde güncel çalışmalar* içinde (s. 93-102). Ankara: Mersin Üniversitesi.
- Karadağ, Ö. (2011). İlköğretim Türkçe sözlüklerin hazırlanmasında temel ölçütler. *TÜBAR*, 30, 193-207.
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler*. Ankara: Nobel.
- Kolaç, E. (2009). Öğretmen adaylarının Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu kullanma konusundaki tutum ve görüşleri. *Türk Dili*, 98(691), 50-59.
- MEB. (1981). Temel eğitim okulları Türkçe eğitim programı. *Tebliğler Dergisi*, 44(2098), 327-356.
- MEB. (2019a). *MEB istatistikleri: Örgün eğitim 2018/'19*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- MEB. (2019b). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Melanlıoğlu, D. (2013). Ortaokul öğrencilerinin sözlük kullanma alışkanlıkları: nitel bir araştırma. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(2), 266-284.
- Okur, A. (2007). *Serbest okuma etkinliğinin sözcük hazinesi ve kavram gelişimine etkisi (MEB tarafından ilköğretim II. kademe öğrencilerine önerilen 100 temel eser örneğinde)*. (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Okur, A. (2010). İlköğretim Türkçe sözlükleri üzerine. *Turkish Studies*, 6(1), 1567-1583.
- Ong, W. J. (2014). *Sözlü ve yazılı kültür: Sözlün teknolojileşmesi*. İstanbul: Metis.

Tağa, T. (2019). Türkçe öğretiminde uygulanan sözlük kullanımına ilişkin etkinliklerin değerlendirilmesi. H. Karatay (Ed.), *VI. ASOS Uluslararası Eğitim Bilimleri Sempozyumu Tam Metin Kitabı* içinde (148-161 ss.). Elazığ: Asos Yayınevi.

Yaman, H. (2010). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sözlük kullanma alışkanlıkları üzerine bir değerlendirme. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 735-751.

Yılmaz, E., ve Koçmar, Y. (2009). İlköğretim okulları (6., 7., 8. sınıflar) için hazırlanan Türkçe sözlüklerin Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığını yansıtması bakımından değerlendirilmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 79-98.

Extended Abstract

The acquisition obtained from the processes of understanding and expression is within the scope of the person's understanding and expression capabilities. Vocabulary is one of the elements that determine the limits of understanding and expression capabilities. By all means, users of a language cannot acquire the entire vocabulary of that language. Therefore, in a book they read or a song they listen to, they may encounter a word that they do not know the meaning of, and even if they know it, they are not aware of the subtleties of meaning. While speaking and writing, they may hesitate about the meaning of some words and they may not think of the word that will best describe their meaning. These indicate that there is always a need for an external resource about words. The dictionary is an indispensable learning and teaching tool in the development of both vocabulary and literacy skills. Thanks to the dictionary-using skills and habits, the students develop an interest in research and analysis, which in return help problem-solving skills develop. Most importantly, the student develops the ability to learn independently of an authority (mother, father, teacher, and the like) by gaining the ability to cope with comprehension and expression problems on his own. In this respect, dictionary-using is a subject that should be considered not only for the development of vocabulary but also for the specific and general purposes of the Turkish lesson. For this reason, it can be said that gaining the dictionary-using knowledge, skills, and habits is one of the important objectives of the Turkish lesson. Although the dictionary-using habit is important in terms of vocabulary and literacy, there are some problems in this regard. Demir (2006, p. 222) states that as a nation, we do not have a habit of using dictionaries outside educational settings or carrying a small dictionary in our pocket. Göğüş (1978, p. 368) expresses the possibility of "students who did not open a dictionary even in high school classes". Okur (2007, p. 65) concluded in the context of his research that primary school students "do not have the dictionary-using habit consciously". Doğan (2007, p. 193) also found that the dictionary-using habit in our country is very weak and underlined that the education system could not raise awareness about this need. Studies on the dictionary-using habits from time to time in the literature (Babacan, 2014; Can & Deniz, 2016; Erdem, 2017; Kolaç, 2009; Melanlıoğlu, 2013; Tağa, 2019; Yaman, 2010) also point to the existence of some problems in this regard from primary school to university. There are students who do not have a dictionary, dictionaries are not brought to school regularly, dictionaries are not used outside of school, the rate of students using vocabulary notebooks is low, the frequency of using dictionaries is insufficient, and the use of dictionaries is limited to learning the meanings of words, the unconscious use of internet dictionaries, etc. problems can be evaluated as indicators that students do not acquire the dictionary-using habits and skills sufficiently. It can be said that studies on the dictionary-using habit of secondary school students (e.g. Yaman, 2010; Melanlıoğlu, 2013) are limited. This situation makes it difficult to make a healthy and generalized assessment on this subject, therefore, it leads to the neglect or incompleteness of the practices needed in the dictionary-using habit of the target audience. In this respect, it is necessary to reveal the current situation regarding the dictionary-using habits of students, first of all, on a scientific basis with all its aspects. Thus, it is possible to determine and evaluate the success and deficiencies of the Turkish lesson in this subject. Considering this need, this study, it is aimed to determine the dictionary-using habits of secondary school students. Within the framework of this general purpose, the students' status of having a dictionary, the frequency of using the dictionary, the purpose of using the dictionary, etc. questions were answered. The research was planned in the survey model and a questionnaire form was used as a data collection tool. The items in the questionnaire were written by the researcher through scanning the relevant literature and considering the sub-purposes of the research. In the questionnaire, there are two types of items that require rating and multiple answers related to the habit of using a dictionary. Rating questions are asked to determine the frequency of behavior and require marking one of the

options given in the question. On the other hand, the multiple answer questions allow the student to answer the question with the given options, mark more than one answer if appropriate, and write his own answer if there is no suitable answer among the options. In addition, in the multiple answer questions, in order to determine the most preferred answers, if more than one answer was marked, they were asked to be listed. The answers given by the students to each item of the questionnaire were evaluated separately, and descriptive statistics (frequency and percentage) were used in the analysis of the data. Due to the nature of the questionnaire, if more than one answer was marked, each answer of the students was handled separately. The first three choices were taken into account in the questions where more than one option was marked, and therefore the answers were listed. The universe of the research consists of secondary school students studying in the city center of Isparta. In order to provide data diversity, six schools with different socio-economic characteristics were determined according to the cluster sampling method, and one of the 5th, 6th, 7th, and 8th-grade branches was randomly selected. A total of 609 secondary school students, to whom the questionnaire form was applied in these branches, were used as the sample of the research. The findings obtained in the research were handled within the framework of the research questions and were examined under six main headings considering the related subjects. Some prominent findings of the research are as follows: Almost all the students (97.5%) have a dictionary. Dictionaries are mainly used to learn the meanings of words. Dictionaries are mainly used at school, and students need a dictionary outside of school within the framework of Turkish lessons. Although dictionaries are mostly used in schools, more than half of the students (60.9%) do not regularly bring a dictionary to Turkish lessons. There are also those who use dictionaries every day or a few times a week (57.6%) and those who do not use a dictionary at all (7.4%). In addition, the rate of those who use the vocabulary notebooks regularly is low (18.1%), and the vocabulary notebooks are generally used within the framework of the Turkish course. When all these findings are examined, it is seen that there are inefficiencies in the students' habits of using a dictionary. The dictionary is mostly seen as a lesson tool, and it is used in school, especially within the framework of Turkish lessons. As a result, it can be said that dictionary-using does not turn into a habit in secondary school students enough.